

beli és jövőbe néző pénzügyi politikai okokból a tegnap koronáját egyenlőnek tekinti, vagy igyekszik tekinteni a ma koronájával, — kötelessége is stabilitást vinni a valutába —, és ezért a felértékelést igyekszik elhárítani, vagy ha megengedi, igen szűk térre és korlátok közé szorítja (1928: XII. t.-c.), vagy egy a törvény által konstituált fix ponthoz (arany-pengő) fűzi (4560/1931. M. E. sz. r.). Emlékezzünk csak vissza a múlt évtized első éveiben hozott bírói döntésekre, amikor bíróságaink (ugyanígy a francia bíróságok is) éppen a fenti okokból hártották el minden gazdasági igazsággal szemben a felértékelést. A felértékelést denegáló döntés indokolása tehát nagyon érdekelt volna bennünket, annál is inkább, mert a külföldi pénz valorizálásának kérdését az angol font esése nagyon is aktuálissá tette.

Dr. Balla Ignác.

Büntetőbírói ítélet hatálya polgári perben. A Polgári Jogi Határozatok Tárába 198. szám alatt felvett elvi határozat szerint valamely büntető ügyben hozott és jogerőre emelkedett határozat vagy ítélet az abban eldöntött kérdés tekintetében az utóbb eljáró polgári bíróságra nézve irányadó. A büntető perben keletkezett jogerős ítélettel eldöntött kérdés pedig az, ha a büntetőbíró megállapítja, hogy az illető terhelt a terhére rótt cselekményt tényleg elkövette, a büntetőbírósnak ily ténymegállapítása tehát a polgári bíróság részéről többé vizsgálat tárgyává nem tehető. Csakis az olyan esetben, ahol a büntetőbíró a terheltnek bűnösségét megállapíthatónak nem találta, lehet hivatva a polgári bíróságra arra, hogy a vád tárgyává tett cselekmény vagy mulasztás tárgyában a polgári jogi felelősség megállapításának kérdésében a felmentő büntető bíróság tartalmától eltérően is ítélezhessék".

A m. kir. Kúria II. polgári tanácsa eltérni kíván ettől az elvi határozattól és ezért a m. kir. Kúria elnöke a közpolgári ügyekben alakított jogegységi tanácsot 1932. február 18-ára összehívta. Az eldöntendő kérdés a következő: „Valamely büntető ügyben hozott és jogerőre emelkedett marasztaló határozatnak (ítéletnek) az a ténymegállapítása, hogy az elítélt a terhére rótt bűncselekményt valóban elkövette, irányadó-e az utóbb elbírálásra kerülő polgári per bíróságára nézve akkor is, ha a polgári per a büntetőbíró határozatában (ítéletében) nem marasztalt, esetleg a bűnvádi eljárásban vagy legalább annak az ítélethozatalt közvetlenül megelőző szakában részt nem vett személy ellen folyik, különösen ha ez a személy a büntető ítélet ténymegállapításának a megdöntése végett a bűnvádi eljárásban nem használt új bizonyítékot érvényesít?”

Mielőtt az eldöntendő kérdésre felelnénk, először nézzük meg, mit hoz fel a 198. számú elvi határozat az idézett

elvi döntése indokolásául. A határozat, mint eseti döntés, 1907. évi március 17-én, 4117/1906. kúriai szám alatt hozott. A tényállás szerint cséplésnél egy vállalkozó alkalmazott gépészének gondatlanságából a polgári perbeli felperesnek gabonája egy szikra folytán elégett, a gépész a büntetőbíróóság által tűzvészokozásért elítéltetett. A polgári perben a felperes a vállalkozótól kárának megtérítését követeli. A Kúria alperest marasztalja, a büntetőbíróóság ítéletét a gépész vétkeisége tekintetében a fent közölt indoklással változatlanul irányadónak veszi, a vállalkozó alperest pedig tárgyi felelősség alapján marasztalja a gépész által okozott kárért, mert a vállalkozó, ki a bércséplésből hasznot húz, felelős az alkalmazottja által a reábizott teendőben harmadik személyeknek jogellenes cselekmény vagy mulasztás által okozott károkért. (A 84. számú teljes ülési határozat és a Magánjogi Törvénykönyv. Javaslatának 1721. §-a nem áll ilyen határozottan a tárgyi felelősség alapján.) A fenti döntés, mely egy konkrét esetben hozott és már előbbi gyakorlatra támaszkodott, nem is indokolja, hogy milyen jogi alapon foglalja el a fenti fontos elvi kérdésben az ismertetett álláspontot, csak annyit mond, hogy „a dolog természetéből” következik. Hivatkozik azonkívül az 1874. évi XVI. t.-c. 7. §-ára. Ez a törvény a váltóhamisítás esetén követendő eljárásról szól és 7. §-a kimondja, hogy a váltóhamisítás kérdésében a büntetőbíróóság jogerős határozata a polgári bíróságra irányadó. Ez egy egészen speciális szabály, melynek alapján ilyen nagy horderejű elvi kérdést általánosságban eldönteni nem lehet. Hogy ez az elv a dolog természetéből következik, ez tulajdonképpen csak az indokolás mellőzése. A dolog természetéből azonban épen az ellenkező következik.

A kérdés igen nehéz elméleti kérdés és eldöntése benyulik a polgári és büntetőbíróósági ítéletek jogerejének tanába. A jogerő kérdése nagy elméleti irodalma ellenére is tisztázatlan. Itt nincs hely és alkalom arra, hogy ezzel a kérdéssel *ex asse* foglalkozzunk. Csak annyit említek meg, ami általában vitán kívül áll, hogy polgári perben a jogerő rendszerint csak a felekre terjed ki, továbbá azokra, akik jogukat a felektől származtatják. A másik tétel, amit itt felhozok, már nem egészen vitán kívül áll, de úgy a pandektairók, mint a modern jogászok nagy része megegyezik abban, hogy az ítélettel eldöntött, megítélt vagy elutasított igényre vonatkozó döntés emelkedik jogerőre és nem az ítéleti tényállás. Vagyis jogerőre emelkedik az, hogy felperes tulajdonos, vagy az, hogy alperes kölcsön címén tartozik felperesnek, vagy hogy felek között bérleti viszony áll fenn, de nem jogerős és nem megdöntetlen egy teljesen más

jogalapú, a felek között folyó perben az a tényállás, melynek alapján ezeket a jogviszonyokat az ítélet megállapította. Más dolog az, hogy a bíró egy más perben felvett bizonyítékokat a szabad mérlegelés elve alapján felhasználhat, sőt a polgári bíró büntető, fegyelmi, vagy közigazgatási ügyben esetleg más felek között folyó ügyben felvett bizonyítást a szabad mérlegelés elve alapján figyelembe vehet, de ez a felhasználás nem kötelező.

Statusperben a jogerő mindenkire kiterjed és ez áll a büntetőperben, mint közjogi perben hozott ítélet jogerejére nézve is. De itt is érvényes a jogerő tannak az a tétele, hogy nem az ítéletben megállapított tényállás, hanem csak az emelkedik jogerőre, hogy a vádlott a bűncselekményt elkövette-e vagy nem. Annál kétségesebb, hogy ez a jogerő polgári ügyekben is irányadó-e? Tehát, amit a felhozott határozat a dolog természetéből következőnek tart, az nem így van, sőt éppen az ellenkező következik a dolog jogi természetéből.

A Pp. 235. §-a ismer olyan pereket és eljárásokat, melyek befejezéséig a polgári per, melyben a másik eljárásban eldöntendő kérdés előkérdés, felfüggesztendő, mert súlyt helyez arra, hogy az illető fontos előkérdést az a hatóság döntse el, mely ezzel alapjában foglalkozik, így pl. a házasság érvényessége, semmissége kérdésében. Ellenben a Pp. 234. §-a büntető per esetén a felfüggesztést a bíró tetszésére bizza, ezzel dokumentálja, hogy nem tartja olyan fontosnak a büntető bíró ítéletének bevárását. Ennek pedig az az oka, hogy a polgári perben egészen más szempontból döntendőek el a vitás kérdések, mint a bűnvádi eljárásban, egészen más a cél, melyre a per irányul. De közvetve arra is lehet ebből a rendelkezésből következtetni, hogy a törvény azon az állásponton van, hogy a büntető bíróság ítéletének jogereje nem terjed ki a polgári perre, mert jogerő és perfüggettség rokon fogalmak, a különbség az, hogy az egyiknél az egyik eljárás már befejezett, a másiknál még mindkettő eldöntetlen.

Ami a 198. számú elvi határozat a felmentő ítélet esetén mond, az áll minden esetben: „a polgári beszámítás alá eső szándékosság és vétkesség köre más, mint a büntetőjogé”. Ugyanebből a felfogásból indul ki több kúriai határozat, mely kimondja, „hogy házassági bontóperben külön vizsgálat alá veendő, hogy a bűncselekmény bontók-e?” (Jogi Hírlap II. 562., III. 420., 511).

Ha bűncselekmény fenforog is, kérdés van-e okozati összefüggés a bűncselekmény és a kár felmerülte közt, nincsenek-e olyan körülmények (pl. a másik fél gondatlansága, kárelhárítási kötelezettség elmulasztása stb.), melyek a kár-

térítési kötelezettséget módosítják, csökkentik vagy megszüntetik. Más a polgári és büntetőjogi gondatlanság, a büntetőjogi egyénített, a polgári jogi az átlagember gondossága stb. Jogi elméletünk és törvényes gyakorlatunk alapján tehát csak az állapítható meg, hogy a polgári bíró figyelembe veheti a szabad mérlegelés elve alapján a büntető perbeli bizonyítás eredményét, de nincs sem tudományos, sem törvényes alap arra, hogy a polgári bíró a büntető ítélet tényállásához kötve legyen.

Ezzel feleltünk a felvetett jogegységi kérdésre is. Mivel nézetünk szerint a 198. számú elvi határozat elvi gondolása helytelen, annak részleges megváltoztatása megkezdése a helyes útra való reátérésnek. Mindenesetre még igazságtalanabb a büntető ítélet ténymegállapításait olyan harmadik személyekre is kötelezőnek elismerni, akik abban a perben részt nem vettek, vagy szavuk nem volt, kik a határozatot meg nem támadhatták és kiknek sokszor fontosabb érdeke a büntetőperbeli ítélet tényállásának megdöntése, mint a vádlotté, ki esetleg néhány pengő pénzbüntetéssel szabadul, míg gazdája, kit az ő cselekményéért tárgyi felelősség terhel, esetleg vagyoni romlásba jut olyan tényállás alapján, melyet az ő meghallgatása nélkül állapítottak meg. Nem kell külön említenem, hogy itt főleg az automobil által okozott balesetekre, a sofförre és az automobiltulajdonosra gondolok. Fokozottan áll ez akkor, ha csak kihágási eljárás előzte meg a polgári pert, hol a kihágás sokszor csak a szabálytalan hajtást, a veszélyeztetést állapítja meg és nem is dönt abban a kérdésben, hogy a balesetet ki és mi okozta. *Ifj. Dr. Szigeti László.*

JOGÉLET — ÜGYVÉDSÉG.

Az Országos Ügyvédszövetség Pollák Illés emlékünnepe. Az Országos Ügyvédszövetség néhai kiváló elnöke, Pollák Illés emlékére december 13-án ünnepi díszközgyűlést tartott. Dr. Fittler Dezső elnöki megnyitója után dr. Beck Salamon mondott emelkedett hangú, művészi kidolgozású emlékbeszédet. Sikerült neki az, amit programmul maga-magának állított, nem „az emlékbeszéd szokásos tagolásának számokkal kicölöpözött sorrendjét” adta, hanem lelki arcképet, „a testnek és léleknek egészét”. Érdekesen fejtegette Pollák Illés jogi eretnokségét, a jogászt, aki a jogot élettal akarta telíteni és amely harcnak eredménye volt megbékülése a joggal olyan formában, hogy a jogkérdés előtte „nem embertől elvonatkoztatott fogalmi játé-